

Klimat- och näringslivsdepartementet
Energienerheten, Säker tillförsel och marknader

Höjd elberedskapsavgift

Promemorians huvudsakliga innehåll

I denna promemoria, som har tagits fram i Regeringskansliet, föreslås hur elberedskapsavgiften bör justeras för att på sikt uppnå full kostnadstäckning. Promemorians förslag är att avgiften höjs med cirka 130 procent under 2024 för att uppnå full kostnadstäckning år 2028. Elberedskapsavgiften skulle därmed per kalenderår bli 90 kronor per uttagspunkt för lågspänning och 4 897 kronor per uttagspunkt för högspänning från och med 2024. Förslag om ändring i förordningen (2017:1040) om elberedskapsavgift, nätövervakningsavgift och elsäkerhetsavgift, bifogas som bilaga till promemorian.

1. Elberedskapsavgift – nuvarande nivå

Elsäkerhetsverket är ansvarig administrativ myndighet för hanteringen av elberedskapsavgift enligt förordningen (2017:1040) om elberedskapsavgift, nätövervakningsavgift, nätövervakningsavgift och elsäkerhetsavgift. Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät) kostnader för åtgärder och verksamhet enligt elberedskapslagen (1997:288) ska täckas av avgiften, som fastställs i samma förordning och är avsedd att ge full kostnadstäckning. Full kostnadstäckning betyder att avgiften över tid ska täcka samtliga direkta kostnader och indirekta kostnader kopplade till verksamheten. Svenska kraftnäts verksamhet för elberedskap finansieras däremot genom ett ramanslag som fastställs i statens budget under utgiftsområde 21. För att förenkla den ekonomiska uppföljningen av elberedskapsavgiften ska Elsäkerhetsverket i sin årsredovisning och i budgetunderlag redovisa Svenska kraftnäts kostnader för elberedskap, som Svenska kraftnät enligt sitt regleringsbrev ska rapportera till Elsäkerhetsverket.

2. Problembeskrivning av nuvarande nivå av elberedskapsavgift

Elberedskapsavgiften beräknas per kalenderår och betalas årligen in av nätinnehavarna till Elsäkerhetsverket. Avgiften tas ut med antalet uttagpunkter som bas, dvs. de punkter där elanvändare tar ut el för förbrukning. Nuvarande elberedskapsavgift är 39,2 kronor per uttagpunkt för lågspänning och 2 129 kronor per uttagpunkt för högspänning, exklusive moms. År 2022 var det totala avgiftsbeloppet drygt 240 miljoner kronor. Motsvarande kostnader hos Svenska kraftnät var ca 360 miljoner kronor, vilket medförde att elberedskapskostnaderna översteg avgiften med ca 122 miljoner kronor. Enligt Elsäkerhetsverket beräknas underskottet växa till ca 200 miljoner kronor 2023. Riksdagen har i höständringsbudgeten för 2023 beslutat att höja anslaget för elberedskap med 100 miljoner kronor. I budgetpropositionen för 2024 föreslås ambitionsnivån höjas ytterligare under perioden 2024–2026.

3. Förslag om höjd elberedskapsavgift

Förslag: Elberedskapsavgiften ska höjas med ca 130 procent under 2024 för att uppnå full kostnadstäckning år. Elberedskapsavgiften blir därmed 90 kronor per uttagpunkt för lågspänning och 4 897 kronor per uttagpunkt för högspänning från och med 2024.

Skälen för förslaget: För att inom rimlig tid balansera nuvarande underskott behöver elberedskapsavgiften höjas. Utan justering av avgiften kommer underskottet att öka kraftigt 2023 och 2024 för att sedan fortsätta att öka. För att inte avgiftshöjningen ska bli oskäligt betungande föreslås dock att tidpunkten för att uppnå full kostnadstäckning senareläggs till 2028.

4. Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Förslaget om höjd elberedskapsavgift genomförs genom en ändring i förordningen (2017:1040) om elberedskapsavgift, nätövervakningsavgift och elsäkerhetsavgift, som bifogas som bilaga till denna promemoria.

Förordningen bör träda i kraft så snart som möjligt. Det är därför lämpligt att den träder i kraft den 1 juli 2024.

Det bedöms inte finnas något behov av övergångsbestämmelser.

5. Konsekvensanalys

Bakgrund och problembeskrivning

Under 2019 sänktes elberedskapsavgiften för att hantera tidigare överskott. Därefter har kostnaderna årligen varit högre än intäkterna, vilket gjort att tidigare överskott har vänts till ett underskott. Exempelvis beräknas kostnaderna för 2023 bli 134 procent högre jämfört med 2019. Under perioden har riksdagen beslutat om flera satsningar som möjliggjort insatser för en stärkt elberedskap. Det innebär att det ackumulerade underskottet beräknas växa ytterligare i takt med nya budgetsatsningar för elberedskap de närmaste åren om ingen åtgärd eller justering av elberedskapsavgiften genomförs.

Elsäkerhetsverket har i sitt budgetunderlag 2024–2026 uppmärksammat att elberedskapsavgiften bör höjas eller att kostnaderna bör sänkas för att full kostnadstäckning ska nås utan stora framtida underskott.

Konsekvenser för elanvändare

Förslaget kan innebära att kostnaden för elnätsabonnemang ökar. Troligtvis ökar kostnaden med 51 kronor per år för elanvändare anslutna till lågspänning och med 2 768 kr per år för elanvändare anslutna till högspänning. Med lågspänning avses elanvändare med nominell spänning upp till och med 1 000 volt växelspanning eller upp till och med 1 500 volt likspänning. De allra flesta elanvändare (över 98 procent) är anslutna till lågspänning. Företag eller elandvändare med behov av exempelvis ett mycket större effektuttag (eller inmatning) av el, ansluts dock till högspänning.

Konsekvenser för elnätsföretagen

Förslaget innebär att den avgift för elberedskap som elnätsföretagen ska betala in till Elsäkerhetsverket kommer att öka med ca 130 procent. Elnätsföretagen kommer sannolikt att anpassa sina elnätstariffer utefter ökat avgiftsuttag.

Konsekvenser för myndigheter

Förslaget bedöms inte få några särskilda konsekvenser för berörda myndigheter.

Alternativ hantering

Ett tillvägagångssätt för att komma i balans mellan kostnader och intäkter för elberedskapsavgiften är att kraftigt sänka anslaget för elberedskap, för att på så vis balansera framtida kostnader mot nuvarande nivå på intäkter från elberedskapsavgiften. Förslaget skulle dock innebära kraftigt sänkt ambitionsnivå avseende elberedskap, vilket inte överensstämmer med de ekonomiska ramar riksdagen har beslutat om för anslaget.

Elsäkerhetsverket har också framfört i sitt budgetunderlag för 2024–2026 att ett alternativ till den föreslagna justeringen av elberedskapsavgiften är att regeringen beslutar att slopa kravet på full kostnadstäckning för avgiften, och därmed kan besluta om en avgiftsnivå som inte fullt ut överensstämmer med kostnaderna för de uppgifter som avgiften syftar till att täcka. Detta innebär dock att verksamhet enligt elberedskapslagen behöver finansieras på annat sätt. Avgifter för statliga myndigheters avgiftsbelagda verksamhet ska, enligt 5 § andra stycket avgiftsförordningen (1992:191), beräknas så att de helt täcker verksamhetens kostnader (full kostnadstäckning), om inte regeringen har föreskrivit något annat. Detta gäller oavsett om myndigheten disponerar avgifterna eller inte. Det förekommer att det inte krävs att offentligrättsliga avgifter ger full kostnadstäckning i de fall riksdagen beslutat om ett annat ekonomiskt mål, men detta behöver då uttryckligen framgå av avgiftsbemyndigandet eller i ett annat beslut. Regeringens bedömning är att det inte är aktuellt att avvika från full kostnadstäckning i fråga om elberedskapsavgiften.